

‘The pleasure of discovery and the pleasure of telling about it’

Natalie Zemon Davis

8 november 1928 - 21 oktober 2023

Natalie Zemon Davis bij de uitreiking van de Holbergprijs, 2010.

Bron: Foto door Marit Hommedal, via wikimedia commons In Memoriam

Natalie Zemon Davis

Op 21 oktober 2023 overleed Natalie Zemon Davis (geb. 1928). Ze was een bevlogen en briljante historica, afkomstig uit een Joods middenklasse-gezin in Detroit, en pionier van het vakgebied vrouwengeschiedenis.

Oorspronkelijk was Natalie Zemon Davis een historica van vroeg-modern Frankrijk, waarvoor ze veel reisde. Ook de Nederlandse vrouwengeschiedeniswereld had het voorrecht haar goed te kennen. Al in het tweede *Jaarboek voor Vrouwengeschiedenis* uit 1981, verscheen een vertaling (door Els Kloek en Jenneke Quast) van Zemon Davis' artikel uit 1976 "Women's History" in *Transition: The European Case*, hier als 'Vrouwengeschiedenis in verandering: Het Europese voorbeeld' (zonder aanhalingstekens om 'Vrouwengeschiedenis'). Natalie Zemon Davis pleitte in dit artikel voor de studie van vrouwen in hun historische context, in het bijzonder door aandacht voor de betekenis van 'seksrollen' in het sociale leven en in processen van historische verandering. In 1990 was ze één van de sprekers op een internationaal congres over vrouwengeschiedenis in Amsterdam. Natalie Zemon Davis ondersteunde de nog

jonge discipline vrouwengeschiedenis ook door haar betrokkenheid bij de oprichting in 1987 van de International Federation for Research in Women's History (IFRWH), waar de VVG bij aangesloten is. Onder meer voor haar latere onderzoek naar vier generaties van een tot slaaf gemaakte familie in Suriname kwam ze veel in Nederland, het beoogde boek "Braided Histories" is helaas onvoltooid gebleven. In 2016 publiceerde *Historica* een mooi interview met haar: 'The pleasure of discovery and the pleasure of telling about it'.

Vanaf het begin – zelfs nog als student – zette ze zich samen met haar man Chandler Davis in voor een betere wereld. Zij schreef in 1952 een pamflet getiteld 'Operation Mind', waarin ze de werkwijze van het House Committee on Un-American Activities (HUAC) vergeleek met die van de Inquisitie. Hetzelfde HUAC beschuldigde hierna Chandler Davis van communistische activiteiten. Hij kreeg gevangenisstraf en hun beider paspoorten werden ingenomen, met als gevolg dat ze een aantal jaren haar onderzoek in Franse archieven moest stilleggen.

In haar wetenschappelijke werk was het engagement verpakt in de onderwerpskeuze en de vaak subtiele typering en rake analyse van ongelijke machtsverhoudingen. Daarbij had ze altijd oog voor de wijze waarop degenen met minder invloed of macht manieren vonden om beperkingen of barrières te omzeilen en toch hun stem te laten horen of een zinvol leven op te bouwen. Een ander terugkerend thema in haar werk betreft de manieren waarop haar protagonisten sociale en culturele grenzen overschreden en verschillende culturen en leefwerelden met elkaar verbonden. Al haar boeken zijn juweeltjes van onderzoek, taal, en rijke inzichten, waarbij de omvang van notenapparaat en bibliografie alles zegt over het uitvoerige onderzoek dat er altijd aan ten grondslag lag. *Women on the Margins: Three Seventeenth-Century Lives* uit 1995 is het meest direct aan ons vakgebied verbonden, en is ook bij herlezing na een aantal jaren nog meeslepend.

Niet alleen combineerde Natalie Zemon Davis geschiedenis met culturele antropologie en literaire theorie, ze adviseerde ook bij het maken van diverse films en toneelstukken. Tenslotte was ze ook nog op andere manieren actief als historica. Zo steunde ze Memorial, een internationale historische en burgerrechtenorganisatie actief binnen landen van de voormalige Sovjet Unie. Het is niet mogelijk om Natalie Zemon Davis' eruditie en veelzijdigheid in zo'n kort stuk recht te doen, maar gelukkig is er online veel over haar en haar werk te lezen.

Francisca de Haan

